

EU4CLIMATE PROJECT

ATELIERUL DE CONSULTARE
A PROIECTULUI CONTRIBUȚIEI NAȚIONALE DETERMINATE ACTUALIZATE
A REPUBLICII MOLDOVA LA ACORDUL DE LA PARIS PRIVIND SCHIMBAREA CLIMEI

Componenta de atenuare a CND actualizată a Republicii Moldova la Acordul de la Paris privind schimbarea climei

Comedant Ion, Liderul echipei atenuare, OSC, MADRM

Chișinău, 28 ianuarie 2020

Cuprinsul

- Metodologia aplicată și abordarea utilizată pentru revizuirea componentei de atenuare a CND
- Informații despre punctul de referință
- Cadrul de implementare
- Domeniul de aplicare și gazele monitorizate
- Procesele de planificare
- Ipoteze și abordări metodologice
- Justa și ambițioasă, având în vedere circumstanțele naționale
- Realizarea obiectivului convenției, astfel cum este prevăzut la articolul 2
- Informații adiționale la componenta atenuare a CND2 a RM

Abordarea utilizată pentru revizuirea CND atenuare

Conform Deciziei 1 / CP.21 (2015, Adoptarea Acordului de la Paris), părțile a căror CND1 au obiective de realizare până în 2030 urmează să comunice până în 2020 noile CND actualizate, acestea fiind actualizate fiecare cinci ani, în conformitate cu articolul 4, punctul 9 al Acordului de la Paris. *Urma de stabilit formatul CND2*

În Decizia 4 / CMA.1 (Dec 2018) „Îndrumări suplimentare în ceea ce privește secțiunea de atenuare”, p. 7 este stabilit că:

➤ În CND2 și în cele ulterioare părțile urmează să prezinte informații detaliate pentru a facilita claritatea, transparența și buna înțelegere a CND

Anexa 1 la Decizia 4 / CMA.1 „Informații cerute să faciliteze claritatea, transparența și înțelegerea CND, menționate la Decizia 1 / CP.21, punctul 28”, pe 3 pagini, prezintă detaliat lista informației urmată a fi expusă la dezvoltarea CND2

Proiectul CND2 a RM este dezvoltat în baza Deciziei 4/CMA.1

Informații măsurabile pentru punctul de referință

Indicatorul de referință

Genul de contribuție

Informații cuantificabile privind indicatorii de referință

Anul de bază: **1990**

Reducere absolută în comparație cu emisiile din anul de bază

MtCO ₂ eq	Fără FTSCFTS	Cu FTSCFTS
CND 2	44.9	43.4
CND1	43.4	37.5

Diferența se datorează: tranziției complete de la IPCC 1996 la IPCC 2006 cu noi valori a Potențialului de Încălzire Globală, recalculărilor efectuate ca urmare a utilizării metodologiilor de nivel superior, valorilor revizuite ale factorilor de emisie specifici și implicite pentru țară, serii de timp actualizate a datelor de activitate și datorită luării în considerare, în inventarul național de GES, categorii de noi emisii și sechestrări etc.

Informații măsurabile pentru punctul de referință

Obiectivele CND2 față de indicatorul de referință

Obiectivul de reducere a GES către anul 2030 față de anul 1990:

Obiectivul	necon condiționat	Condiționat
CND 2	70%	88%
CND1	64-67%	78%

Astfel, urmând art. 4 (3) al Acordului de la Paris, CND2 al Republicii Moldova reflectă o înaltă ambiție și reprezintă progresul dincolo de angajamentele asumate în CND1.

Surse de date utilizate

Raportul de inventar național 1990-2016 către CONUSC. Chișinău 2018

Circumstanțele în care RM poate actualiza valorile indicatorilor de referință

Necesitatea îmbunătățirii calității inventarului național de GES, inclusiv considerării abordărilor metodologice de nivel superior disponibile în Ghidurile IPCC 2006; actualizarea factorilor de emisie specifici țării; acțiuni corective în urma implementării Planului de asigurare a calității și controlul acestora

Perioada de implementare

Perioada de timp

Perioada de timp eliberată pentru atingerea angajamentului este de la 1 ianuarie 2021 până la 31 decembrie 2030. Realizarea acestuia va fi monitorizată fiecare doi ani, în baza Inventarului național de emisii GES către CONUSC, raportat ca parte a prezentărilor Rapoartelor bienale către CONUSC (BUR)

Numărul obiectivelor

Obiectiv unic stabilit pentru anul 2030

Domeniul de aplicare

Descrierea generică a obiectivului

- Obiectivul corespunde reducerii absolute la nivelul întregii economii în comparație cu emisiile din anul de bază.
- Acoperirea geografică – toată țara, inclusiv malul stâng
- RM intenționează să considere 100% emisii de GES pentru anul de bază publicat în Inventarul de emisii și sechestrări de GES, pe o bază de net emisii

Sectoarele, tip gaze, categoriile și stocurile de GES
(p. 31 litera (c) și (d) din Decizia 1 / CP.21)

- Gaze considerate: toate gazele cu efect de seră necontrolate de Protocolul de la Montreal, adică: CO₂, CH₄, N₂O, F-gaze (HFC, PFC, SF₆, NF₃)
- Sectoare considerate: energie; procesele industriale și utilizarea produselor (IPPU); agricultură; utilizarea terenurilor, schimbarea utilizării terenurilor și silvicultura; și deșeuri
- Stocurile de GES: n/a

Domeniul de aplicare

Co-beneficiile de
atenuare de la
acțiunile de
adaptare

- RM și-a definit prioritățile de adaptare pe sectoare (Agricultura, Resursele de apă, Silvicultura, Sănătate, Transporturi, Energie) și măsuri
- Majoritatea acțiunilor de adaptare specificate în sectoarele agricultura, silvicultura, transporturi și energie au un impact evident asupra atenuării. Cu toate acestea, evaluarea unor astfel de co-beneficii pozitive și negative nu a fost efectuată în CND2 deoarece în prezent nu sunt disponibile metodologii adecvate
- Cu toate acestea, țara raportează și va continua să raporteze date și informații despre beneficiile cuantificate ale acțiunilor de adaptare în CN și BUR, în conformitate cu HG 1277 din 26.12.2018, respectând astfel cerințele de transparență și cerința de a preveni dubla contabilizare a emisiilor de GES.

Procesele de planificare

Informații
generale despre
procese de
planificare

- CND2 a fost dezvoltat în baza BUR2 (2019) și reflectă rezultatele măsurilor de atenuare a acestui document, discutate pe larg cu toate părțile interesate pe parcursul anilor 2017 -2018. CND2 este supus dezbaterilor și la Atelierul de astăzi. Comentariile vor fi luate în considerație în versiunea finală a documentului
- CND2 cuprinde și descrierea circumstanțelor naționale
- Cele mai bune practici și experiență la dezvoltarea CND:
  - ✓ Experiența acumulată în timpul elaborării CND1
  - ✓ Formularea CND2 a fost realizată sub conducerea MADRM, cu sprijinul financiar al programului UE și al PNUD în cadrul proiectului UE4Climate
  - ✓ Primul proiect CND2 a fost postat pentru comentarii pe www.clima.md
  - ✓ Obiectivele CND2 sunt planificate a fi atinse prin intermediul SDER (HG 1470), actualizată respectiv

Procesele de planificare

Informații
generale despre
procese de
planificare

- Cele mai bune practici și experiență la dezvoltarea CND:
- ✓ Obiectivul necondiționat al CND2 este prevăzut a fi atins prin implementarea stimulentele eficiente, redirectionarea investițiilor publice către activități cu intensitate redusă de emisii
- ✓ Atingerea obiectivului condiționat al CND2 – prin sprijinul donatorilor, în principal prin FVC. În prezent, Programul de țară al Republicii Moldova pentru angajarea cu GCF pentru anii 2019-2024 este în curs de aprobare
- ✓ Având în vedere lacunele și barierele existente în implicarea cu investiții în domeniul schimbărilor climatice a sectorului privat, urmează să fie elaborate un set de măsuri spre consolidarea capacităților și furnizarea de asistență tehnică acestui sector.

Procesele de planificare

Integrarea
economică
regională

- Republica Moldova a semnat Acordul de asociere cu Uniunea Europeană în 2014, prin care țara s-a angajat, de asemenea, să-și alinieze politicile de schimbare climatică la cele ale UE
- În 2010, RM a aderat la Comunitatea Energetică Europeană, țara aliniindu-și astfel legislația națională în domeniul energiei cu acquis comunitar. Recomandarea 2016/02/MC-EnC (MRV) a fost deja implementată, iar Recomandarea 2018/01/MC-EnC (Planul integrat privind energia și clima) este în proces de implementare
- Republica Moldova participă la Programul transnațional al Dunării, orientat și spre susținerea tranziției la o economie cu emisii reduse de carbon.

Rezultatele
stocului
global (SG)

Conform Acordului de la Paris, Art. 14(2), Conferința părților care servește ca reuniune a părților la Acord va crea primul (SG) în 2023 (și la fiecare cinci ani după aceea) care trebuie luat în considerație la elaborarea CND. Astfel, la elaborarea CND2, RM nu a putut să utilizeze rezultatele SG

Ipoteze și abordări metodologice

Ipoteze cheie
și abordări
metodologice

- **Măsurări aplicate:** RM intenționează să utilizeze valorile potențialului de încălzire globală (GWP) pentru 100 ani și să raporteze totalul emisiilor folosind valorile celui de-al cincilea raport IPCC de evaluare, ținând cont de actualizările ulterioare
- **Metodologii de estimare a emisiilor:** Ghidul IPCC 2006
- **Contabilizarea pentru agricultură, silvicultură și alte utilizări ale terenului:** RM intenționează să includă toate categoriile de emisii și sechestrări; să țină cont de sectorul funciar folosind o abordare netă; să utilizeze o „abordare de producție” pentru a ține cont de produsele din lemn recoltate, în conformitate cu IPCC; alte îndrumări ale IPCC. RM va continua să-și îmbunătățească raportarea de GES pentru FTSCFTS, actualizându-și metodologiile sale
- **Contribuția mecanismelor internaționale:**
  - ✓ RM poate utiliza oricare mecanisme de piață pentru atingerea obiectivului condiționat al CND2
  - ✓ Spre evitarea contabilizării duble, în 2019 a fost instituit un sistem național robust de MRV adecvat (HG nr. 1277/2018).

Ipoteze și abordări metodologice

Contabilizarea
emisiilor
antropice de
gaze cu efect
de seră și
sechestrări

- P. 31 al Deciziei 1/CP.21 stabilește că Părțile urmează să contabilizeze emisiile antropice și a sechestrărilor conform unui Îndrumar dezvoltat de un Grup de lucru Ad Hoc. Îndrumarul în cauză nu este încă publicat. Totodată, având în vedere că:
  - ✓ cel mai probabil, aceste Îndrumări urmează a fi aplicate ex post anului pentru care este stabilit obiectivele CND;
  - ✓ Obiectivele CND2 ale RM se referă la 2030, în timp ce în cinci ani urmează de dezvoltat un CND actualizat, Îndrumarul specificat poate să nu se aplice pentru CND2 al RM. Până atunci, ghidurile IPCC din 2006 vor fi aplicate pentru contabilizarea emisiilor și sechestrărilor de GES

Contabilizarea
la
implementarea
politicilor și
măsurilor sau
strategiilor

CND2 a RM stabilește obiective de reducere a emisiilor absolute la nivelul întregii țări, nu obiective pe politici, măsuri sau strategii specifice. Totodată, RM raportează în CN și BUR măsurile corespunzătoare atingerii CND al țării și starea lor de implementare. Astfel că, aceste informații pot servi drept sursă pentru monitorizarea implementării măsurilor în cauză.

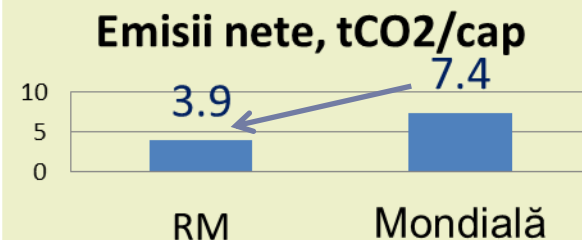
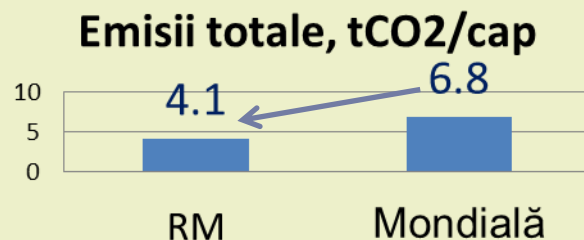
Cât de corectă și ambițioasă este CND2 în mediul circumstanțelor naționale?

Corectitudinea
și ambiția

- În urma apelului de acțiune Talanoa, lansat de președinții COP 23 și COP 24, RM și-a dezvoltat CND2 într-o manieră mai ambițioasă decât CND1, declarând obiectivul de reducere a GES în 2030 cu 70% față de 1990 în scenariul necondiționat, în loc de 64-67% în CND1, demonstrând astfel alinierea sa la mecanismul Acordului de la Paris
- RM aplică în CND2 un obiectiv de reducere a emisiilor **absolute** la nivelul întregii economii (în conformitate cu Art. 4(4) al Acordul de la Paris), care asigură atingerea obiectivelor într-un mod relevant, complet, consecvent, transparent și în manieră distinctă
- Este de menționat că niciun indicator separat nu poate reflecta cu exactitate echitatea sau o distribuție echitabilă la nivel global a eforturilor țărilor spre reducerea de GES. În acest sens, pentru cazul RM putem menționa la acest capitol următoarele:

Cât de corectă și ambițioasă este CND2 în mediul circumstanțelor naționale?

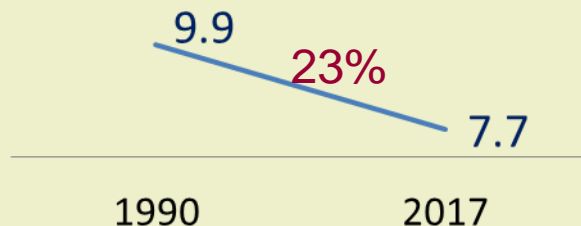
- ✓ În 2016, emisiile totale și nete pe cap de locuitor au fost cu aproape 50% mai mici decât media mondială

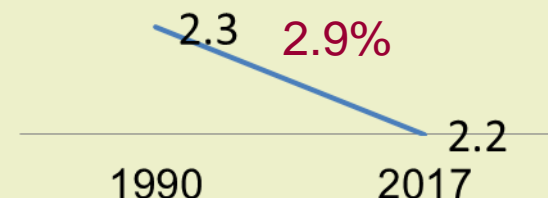
Corectitudinea
și ambiția

- ✓ Capacitatea de a contribui la depășirea problemei schimbărilor climatice este strâns legată de capacitatea de a investi în măsuri adecvate de atenuare.

PIB-ul real, mlrd \$

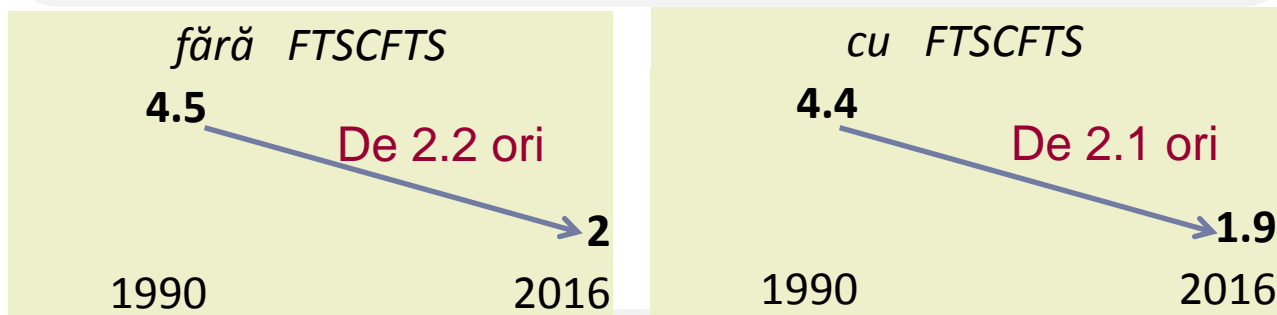
PIB real/cap, US\$ 2010

Cât de corectă și ambițioasă este CND2 în mediul circumstanțelor naționale?

- ✓ Potențialul de atenuare și costurile pentru atenuare sunt alte aspecte de bază la considerarea contribuției corecte a unei țări. Intensitatea emisiilor de GES (kgCO₂/PIB₂₀₁₀) a scăzut considerabil în perioada 1990-2016 în RM

Corectitudinea
și ambiția

- ✓ Aceste valori continue să fie printre cele mai ridicate dintre economiile de tranziție din Europa Centrală și de Est și dezvăluie un potențial înalt a RM pentru a atinge obiectivele CND2.

Pentru atingerea obiectivului condiționat de 88% reducere este necesar un sprijin extern de cca 5 mlrd \$ SUA, adică aproximativ 500 de milioane \$SUA pe an până în 2030, alături de alocările interne

Modul în care CND2 contribuie la realizarea obiectivului Convenției (Art. 2)

Contribuție la
realizarea
obiectivului
Convenției (Art. 2)

- Republica Moldova se angajează să reducă emisiile de GES în scenariul său necondiționat de la 43,4 Mt (cu FTSCFTS) în 1990 la 12,8 Mt în 2030, adică **de 3,4 ori mai puțin pe o durată de 40** de ani, contribuind astfel la stabilizarea concentrațiilor de gaze cu efect de seră în atmosferă la un nivel care ar împiedica interferențele antropice periculoase cu sistemul climatic și care ar asigura ca producția alimentară a țării să nu fie amenințată și care ar permite dezvoltarea economică într-o manieră durabilă
- ✓ **Art. 2:** Obiectivul final al Convenției și a oricărei conexe legale pe care le poate adopta Conferința părților este de realizat, în conformitate cu dispozițiile relevante din Convenție, **stabilizarea concentrației gazelor cu efect de seră** în atmosferă la un nivel care ar preveni interferențe antropice periculoase cu sistemul climatic. Un astfel de nivel ar trebui atins într-un interval de timp suficient, pentru a permite ecosistemelor să se adapteze în mod natural la schimbările climatice; să se asigure că producția de alimente nu este amenințată și să se permită continuarea dezvoltării economice într-o manieră durabilă.

Modul în care CND2 contribuie la realizarea obiectivului Convenției (Art. 2)

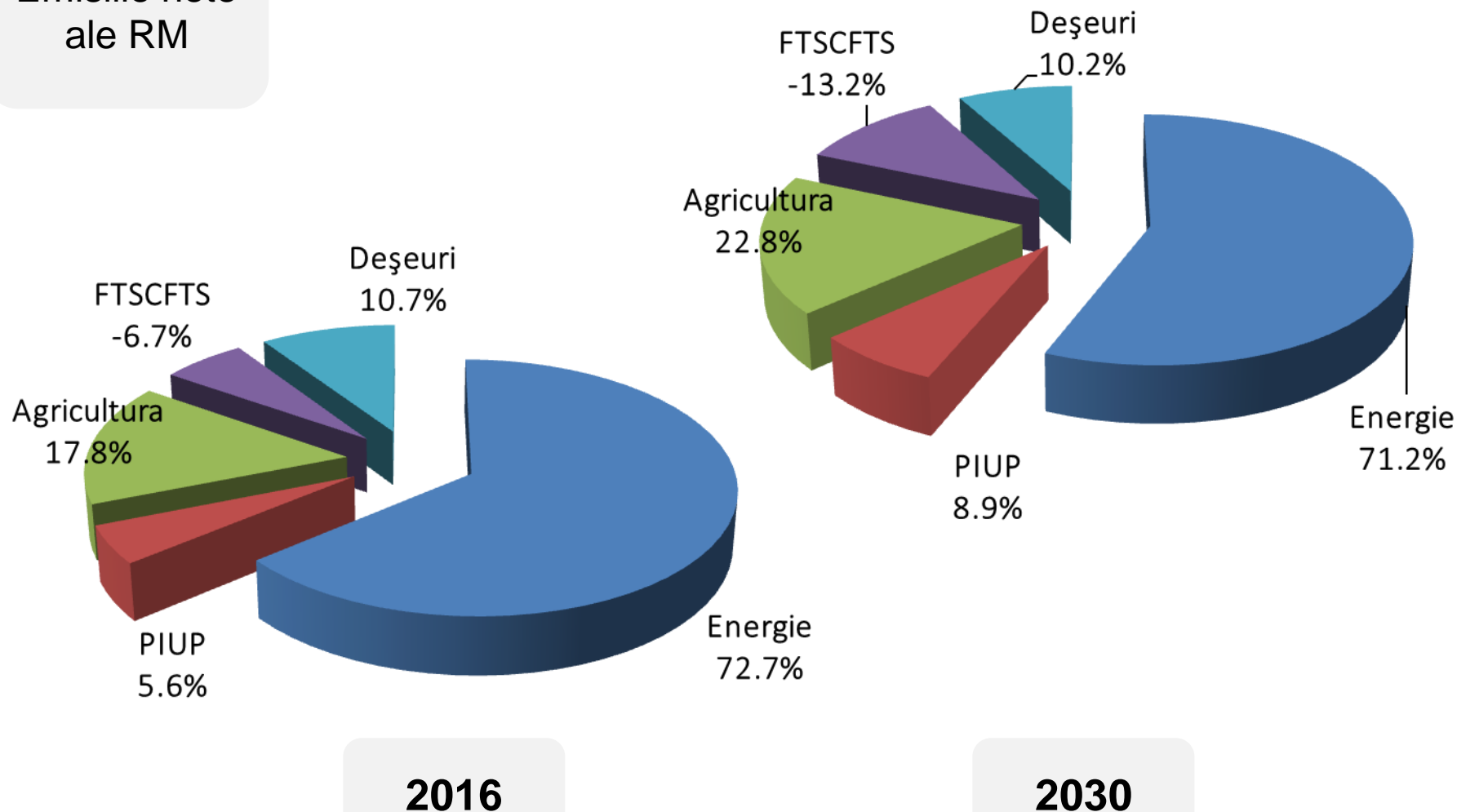
Contribuție la Art. 4(1) din Acordul de la Paris.

- În perioada 2000-2010, RM a înregistrat în medie o creștere a emisiilor de GES cu aproximativ 3,4% / an, în timp ce în ultima perioadă, 2010-2016 - doar 0,12% / an, iar creșterea PIB-ului pe cap de locuitor 6,1% / an, ceea ce dovedește clar intenția țării de a atinge maximul emisiilor de GES cât mai curând posibil și într-o manieră de dezvoltare durabilă. Ulterior, atingând maximul de emisii, RM va contribui la realizarea la nivel global a echilibrului între emisii și sechestrări în a doua jumătate a acestui secol, eradicând total sărăcia.
- Vârful maxim al emisiilor țării va fi stabilită în Strategia de dezvoltare cu emisii reduse până în anul 2050, urmată a fi elaborată în perioadele 2020-2022 și aprobată până în noiembrie 2022, conform Planului de acțiuni a Guvernului pentru perioada 2020-2023 (HG636/2019)

Art. 4(1): Pentru a atinge obiectivul de temperatură pe termen lung prevăzut la Art. 2, părțile își propun să atingă maximul global al emisiilor de gaze cu efect de seră cât mai curând posibil, recunoscând că maximul va dura mai mult pentru țările în curs de dezvoltare, efectuând reduceri rapide după aceea, în conformitate cu cea mai bună știință disponibilă, astfel încât să se realizeze un echilibru între emisiile și sechestrări în a doua jumătate a acestui secol, pe baza echității și în contextul dezvoltării durabile și al eforturilor de eradicare a sărăciei

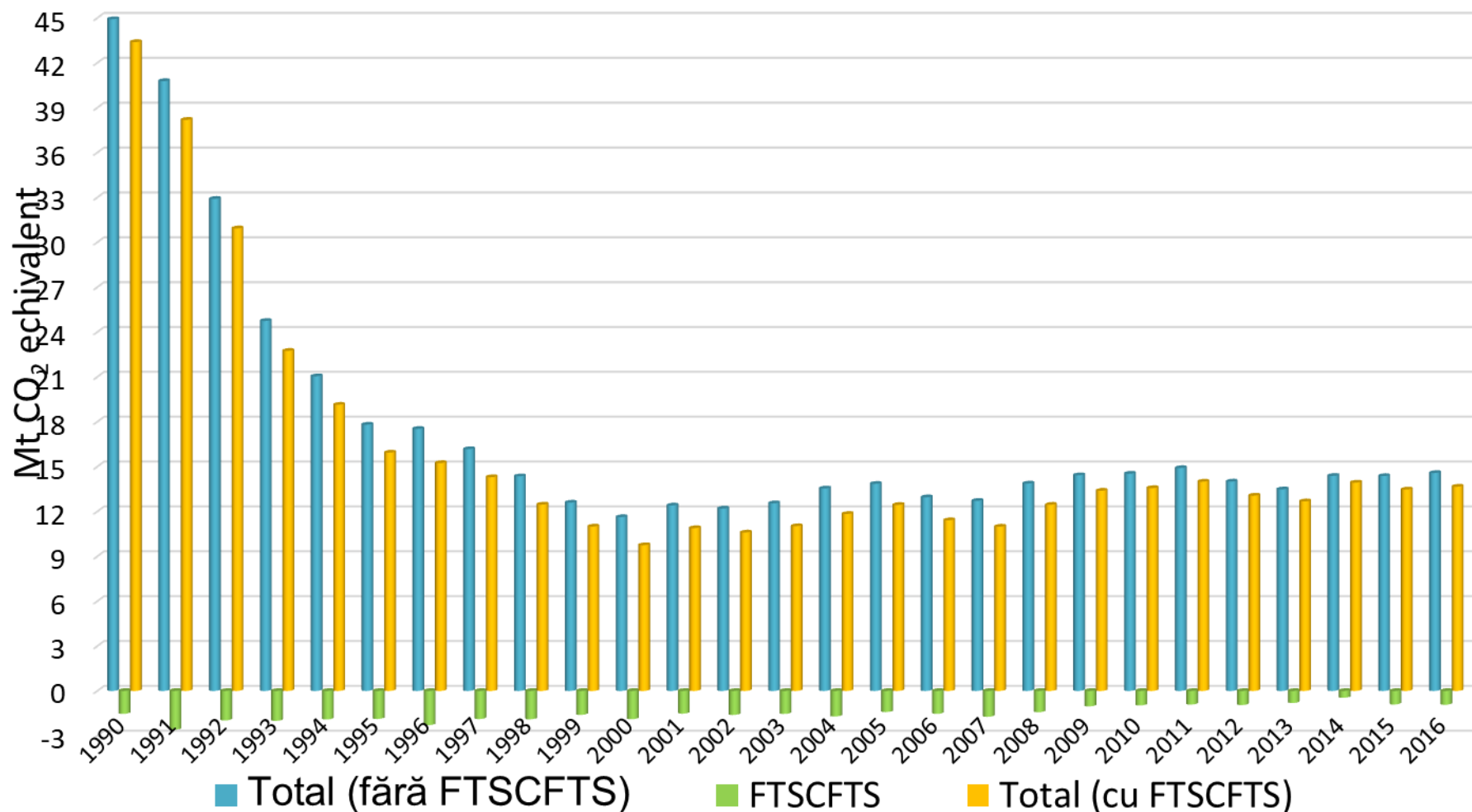
Informații adiționale la componenta atenuare a CND2 a RM

Emisiile nete
ale RM

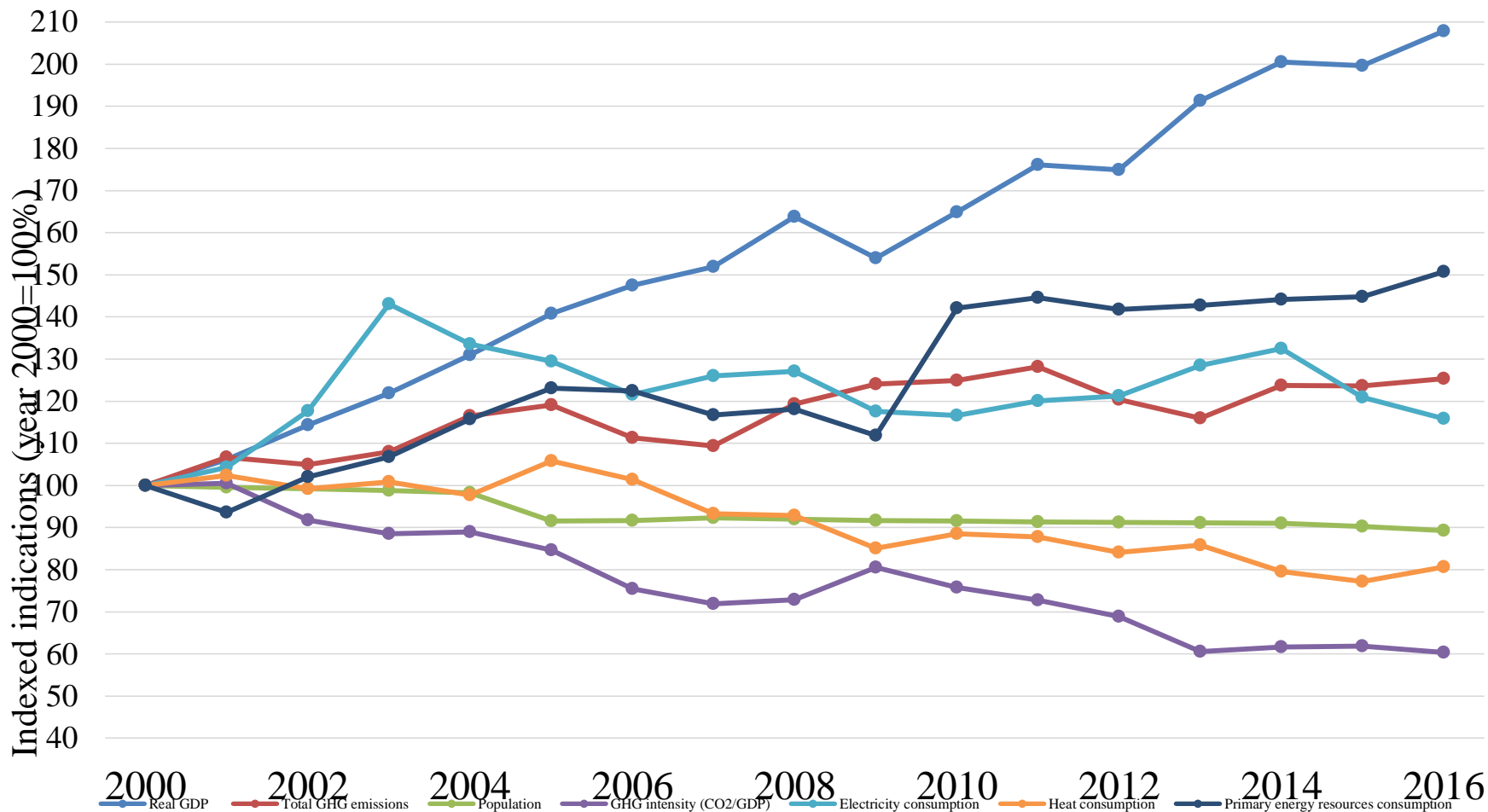
Informații adiționale la componenta atenuare a CND2 a RM

Emisiile și sechestrările RM, 1990- 2016

Informații adiționale la componenta atenuare a CND2 a RM

Tendențe: emisiile totale de GES și variabilele asociate ale RM, 2000-2016

Informații adiționale la componenta atenuare a CND2 a RM

Cadrul politicilor de atenuare

- În 2015, RM a prezentat Conferinței de la Paris (COP21) primul său (I) CND. La 24 martie 2017, a intrat în vigoare SDER a țării până în anul 2030 și Planul de acțiune pentru implementarea acesteia (HG1470/2016); Acordul de la Paris a fost ratificat prin Legea nr. 78/2017
- Pentru a implementa CND2, se va actualiza SDER până la finele 2020
- Noua SDER până în anul 2050 va fi dezvoltată în perioada 2020-2022 și aprobată în noiembrie 2022, conform Planului de acțiuni al Guvernului (HG 636/2019). Noua SDER se va concentra nu numai pe atingerea obiectivelor de reducere a emisiilor de GES către 2030, ci și pe conturarea politicilor până în 2050, astfel, cum prevede Art. 4(1) al Acordului de la Paris
- CND2 se bazează pe prioritățile naționale de dezvoltare orientate spre atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, exprimate în proiectul Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2030”, planificat spre aprobare în 2020.

Astfel, Republica Moldova se menține angajată și sprijină un acord internațional ambițios privind schimbările climatice, în conformitate cu recomandările științei care cheamă menținerea creșterii temperaturii medii globale sub 2 grade Celsius

Vă Mulțumim mult pentru Atenție !

Date de contact: Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului
Oficiul *Schimbarea Climei*
clima@clima.md
tel. (022) 232247